

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Van

Persoonsgegevens

Datum

16 februari 2024

Referentie

44128527

Bijlagen

1. Kamerbrief
2. Brief aan UNL en VH
3. Beslisnota 17 mei

Kamerbrief over harmonisering van diplomadatum in het
hoger onderwijs

Aanleiding

Tijdens de plenaire behandeling van de wijziging van de Wet studiefinanciering 2000 op 19 oktober 2022, heeft u de Kamer toegezegd een beslissing te nemen over het harmoniseren van de werkwijzen bij ho-instellingen bij het bepalen van het moment waarop de student geslaagd is voor de betreffende opleiding ('diplomadatum'). Op 17 mei 2023 heeft u hierover een voorkeursbesluit genomen (zie bijlage 3 voor de nota ter besluitvorming). Daarover is vervolgens met de koepels en studentenorganisaties gesproken. Met bijgevoegde brief informeert u de Kamer over uw definitieve besluit.

Geadviseerd besluit

- Met het ondertekenen van de kamerbrief en de brief aan UNL en VH gaat u akkoord met het versturen van de kamerbrief en de brief aan de koepels en informeert u hen over uw besluit.
- Dit betreft de aanpassing van wet- en regelgeving waarmee het moment, waarop de examencommissie heeft vastgesteld dat een student het examen met succes heeft afgerond, wordt gehanteerd als diplomadatum.

Kernpunten

- Instellingen in het hoger onderwijs hanteren verschillende momenten in de tijd als de datum van het behalen van het diploma. Zowel tussen hogescholen onderling als onder universiteiten verschilt de werkwijze.
- Tijdens de plenaire behandeling van de wijziging van de Wet studiefinanciering 2000 op 19 oktober 2022, heeft u aangegeven dat u hecht aan de gelijke behandeling van studenten en heeft u de Kamer toegezegd een beslissing te nemen over het uniformeren van de werkwijzen bij ho-instellingen in het bepalen van het moment waarop de student geslaagd is voor de betreffende opleiding ('diplomadatum').
- De Vereniging Hogescholen (VH) en Universiteiten van Nederland (UNL) zijn gevraagd om de mogelijkheden te verkennen om de diplomadatum te harmoniseren. Zij geven aan niet tot een door het veld gedragen voorstel te kunnen komen en hebben de voorkeur om de huidige (variatie aan) werkwijzen te behouden.
- Met het besluit van 17 mei 2023 heeft u uw voorkeur aangegeven om wet- en regelgeving aan te passen en hierbij het moment, waarop de examencommissie heeft vastgesteld dat een student het examen met succes heeft afgerond, te hanteren als diplomadatum. Vervolgens is hierover met

zowel de koepels als de studentenorganisaties gesproken. Deze optie biedt, ook in de ogen van de studentenorganisaties, de meeste duidelijkheid voor studenten.

- Bijgevoegd vindt u de kamerbrief en een brief gericht aan UNL en VH waarmee u de Kamer en de koepels informeert over uw besluit. Daarnaast ontvangt u de beslisnota van 17 mei 2023. Deze zal met het versturen van de brief openbaar worden gemaakt.

Overleg en afstemming

- Na uw voorgenomen besluit heeft op 23 juni ambtelijk overleg met UNL en VH plaatsgevonden. Tijdens dit overleg zijn het voorgenomen besluit en de daarbij behorende overwegingen nader toegelicht. Vanuit de koepels is het belang van een realistisch tijdspad voor invoering van de wijzigingen benadrukt. Daarnaast hebben zij nogmaals de voorkeur uitgesproken om de huidige wet- en regelgeving niet te wijzigen.
- Op 29 juni en op 24 oktober 2023 hebben twee overleggen plaatsgevonden met de studentenorganisaties. Tijdens deze overleggen zijn de verschillende varianten doorgenomen en is nagegaan welke oplossingsrichting de voorkeur geniet van de studentenorganisaties. Zij benadrukten het belang van duidelijke wet- en regelgeving en gelijke behandeling van studenten. De gekozen variant sluit daar volgens de studentenorganisaties op aan. De verlengde inschrijfperiode voor sommige studenten als gevolg van dit besluit is hierbij expliciet aan bod gekomen. Dit aspect weegt voor hen minder zwaar in vergelijking met de duidelijkheid van wet- en regelgeving en de gelijke behandeling van studenten. Daarnaast wezen zij op het belang van heldere communicatie over en de transparantie en efficiëntie van het afstudeerproces.

Vervolgproces

- U bent eerder akkoord gegaan met het voorstel om op korte termijn de diplomadatum in lagere regelgeving te expliciteren (via een wijziging van de Regeling register onderwijsdeelnemers of het daarbij horende Programma van Eisen van DUO) en op een later moment het moment van de diplomadatum vast te leggen in de WHW.
- Eind 2023 is gestart met een traject voor een nieuwe variawet. In deze wet worden meerdere beleidsonderwerpen meegenomen. Directie HO&S stelt voor om de wijziging van de diplomadatum in dit wetstraject op te nemen.
- De voorbereidende werkzaamheden voor een wetgevingstraject zijn gestart. We zijn voornemens om de internetconsultatie medio 2024 te starten. We verwachten dat wetgeving begin 2026 is aangepast. In overleg met de koepels wordt gekeken welke datum van inwerkingtreding realistisch is voor de instellingen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

nota

TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van

Persoonsgegevens

Datum

12 mei 2023

Referentie

37988899

Bijlagen

1. Brief VH en UNL over
harmoniseren diplomadatum

Harmoniseren diplomadatum hoger onderwijs

Aanleiding

Tijdens de plenaire behandeling van wijziging van de Wet studiefinanciering 2000 op 19 oktober 2022, heeft u toegezegd een beslissing te nemen over het uniformeren van de werkwijzen bij ho-instellingen bij het bepalen van het moment waarop de student geslaagd is voor de betreffende opleiding ('diplomadatum') en de Kamer daarover begin 2023 te informeren. U heeft gemeld de wens van de Kamer zo te interpreteren dat de meest gunstige optie voor 'de student' de voorkeursoptie is. In deze nota zetten we vanuit die gedachtegang de opties naast elkaar en geven we u advies over de te nemen beslissing en het vervolgtraject.

Geadviseerd besluit

We adviseren u om de werkwijze omtrent het bepalen van de diplomadatum in het hoger onderwijs te harmoniseren, en hierbij de datum te hanteren waarop de examencommissie heeft vastgesteld dat de student het examen met succes heeft afgerond.

Indien u hiermee akkoord bent, ontvangt u binnenkort een brief waarmee u de Kamer op de hoogte stelt van dit voornemen.¹ Na overleg met de koepels volgt later een brief aan de instellingen van implementatie en het bijbehorende tijdspad.

Verder vragen wij uw akkoord om de diplomadatum voor de korte termijn in lagere regelgeving, Regeling Register Onderwijsdeelnemers, te expliciteren en op een later moment de vastlegging in de WHW te verzorgen.

Kernpunten

- Instellingen in het hoger onderwijs hanteren verschillende momenten in de tijd als de datum van het behalen van het diploma. Zowel tussen hogescholen onderling als onder universiteiten verschilt de werkwijze.
- U heeft de Vereniging Hogescholen (VH) en Universiteiten van Nederland (UNL) gevraagd om de mogelijkheden te verkennen om de diplomadatum te harmoniseren.
- VH en UNL geven aan niet tot een door het veld gedragen voorstel te kunnen komen. De instellingen geven aan dat ze in hun processen rekening houden

¹ In de plenaire behandeling heeft u op verzoek van Kamerlid Van der Molen ook toegezegd de Kamer te informeren in welke wetgeving voor het *mbo* is geregeld dat de diplomadatum de datum is waarop de examencommissie vaststelt dat de student geslaagd is. Dit kan ook worden meegenomen in deze brief.

Datum
9 mei 2023

met collegegeldrestitutie, doorstroom van bachelor naar master en eenduidige communicatie naar de student. De voorkeur van VH en UNL is dat de ruimte die op dit moment bestaat, behouden blijft, zie ook bijgevoegde brief.

- In lijn met uw uitspraken in het debat van 19 oktober, treft u in deze nota een advies voor het kiezen van een eenduidige definitie van diplomadatum.
- Wij zien drie momenten tijdens het afstudeerproces die gebruikt kunnen worden als diplomadatum:
  - o het moment van de laatste onderwijsverplichting
  - o het moment waarop het resultaat van de laatste onderwijsverplichting bekend is
  - o het moment waarop de examencommissie vaststelt dat een student voldaan heeft aan de eisen voor het diploma.
- Ongeacht de keuze voor een van deze alternatieven verbetert de rechtszekerheid van de student met het harmoniseren van de diplomadatum. Bij alle instellingen wordt dezelfde datum gehanteerd en alle studenten worden in het gelijke geval, gelijk behandeld.
- Deze drie alternatieven hebben elk verschillende voor- en nadelen en zijn daarom beoordeeld op meerdere aspecten:
  - o herkenbaarheid van de datum: kan de student met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid inschatten op welke datum diens diploma wordt behaald?
  - o de impact op studenten, met de kanttekening dat 'de student' niet bestaat, daarom onderscheiden we verschillende situaties van studenten:
    - Collegegeld (studeert direct door of is klaar met studeren).
    - Studiefinanciering (met recht op basis-/aanvullende beurs of zonder recht op basis-/aanvullende beurs).
    - Doorstroom (binnen huidige instelling/buiten huidige instelling).
  - o de inhoudelijke consistentie van de variant: is deze variant logisch en uitlegbaar.
  - o vergelijking met werkwijze mbo.

Tabel 1. Analyse van de varianten

	Varianten:	Variante A: Datum laatste onderwijsverplichting	Variante B: Datum verwerking beoordeling laatste onderwijsverplichting	Variante C (Advies): Datum besluit examencommissie
Kenbaarheid datum afstuderen voor student		<i>Kenbaarheid datum niet vanzelfsprekend.</i>	<i>Kenbaarheid datum in het geheel niet vanzelfsprekend.</i>	<i>Kenbaarheid datum is mogelijk.</i>
Collegegeld*	Studeert door (student blijft ingeschreven in NL ho)	<i>Geen impact</i>	<i>Geen impact</i>	<i>Geen impact</i>
	Klaar met studie	<i>Mogelijk collegegeldrestitutie</i>	<i>Mogelijk collegegeldrestitutie</i>	<i>Langere inschrijfperiode, meer collegegeld (alleen in periode sept-jun)</i>
Studiefinanciering*	Heeft nog rechten	<i>Mogelijk</i>	<i>Mogelijk terugvordering</i>	<i>Beperkte kans op ov-</i>

Datum
9 mei 2023

		<i>terugvordering studiefinanciering, mogelijk OV-boete</i>	<i>studiefinanciering, mogelijk OV-boete</i>	<i>boetes.</i>
	Rechten zijn verbruikt	<i>Geen terugvordering studiefinanciering, geen OV-boete.</i>	<i>Geen terugvordering studiefinanciering, geen OV-boete.</i>	<i>Geen terugvordering studiefinanciering, geen OV-boete.</i>
Doorstroom	Binnen instelling	<i>Geen impact</i>	<i>Geen impact</i>	<i>Beperkte impact mits besluit uiterlijk 30 sept bekend is in verband met inschrijving vervolgopleiding</i>
	Buiten instelling	<i>Beperkte impact mits besluit uiterlijk 30 sept bekend is en doorgegeven aan DUO</i>	<i>Beperkte impact mits besluit uiterlijk 30 sept bekend is en doorgegeven aan DUO</i>	<i>Beperkte impact mits besluit uiterlijk 30 sept bekend is en doorgegeven aan DUO</i>
Inhoudelijk consistent		<i>Feitelijk is er sprake van het antedateren van diploma. Werkzaamheden als het beoordelen van tentamens, controles, uitreiking worden na de diplomadatum nog uitgevoerd.</i>	<i>Feitelijk is er sprake van het antedateren van diploma. Werkzaamheden als controles, uitreiking diploma worden na de diplomadatum nog uitgevoerd.</i>	<i>Alle werkzaamheden, met uitzondering van uitreiking diploma, door de instelling zijn afgerond op het moment dat het diploma is behaald.</i>
Verskil met werkwijze mbo		<i>Wijkt af</i>	<i>Wijkt af</i>	<i>Zelfde werkwijze</i>

* Collegegeldrestitutie en het einde van de studiefinanciering wordt bepaald door de datum van uitschrijving, niet de diplomadatum.

Voorkeursvariant

- Op basis van bovenstaande analyse adviseren we voor de diplomadatum uit te gaan van het moment dat de examencommissie vaststelt dat de student voldoet aan de eisen voor het verlenen van de graad.
- Voor het einde van de aanspraak op studiefinanciering, de collegegeldrestitutie en de eventuele ov-boete is op basis van de wetgeving de uitschrijfdatum bepalend. De diplomadatum hoeft op grond van de wetgeving echter niet overeen te komen met de uitschrijfdatum. Met het voorstel wordt hieraan niets gewijzigd.
- Studenten zullen door het hanteren van de geadviseerde diplomadatum in elk geval ingeschreven blijven staan totdat de examencommissie het besluit heeft genomen dat een student voldoet aan alle verplichtingen voor het verkrijgen van het diploma. Sommige studenten zullen hierdoor iets langer ingeschreven staan en meer collegegeld gaan betalen. Omdat hier ook een inspanning (beoordeling van examencommissie) vanuit de instelling tegenover staat, vinden wij dit uitlegbaar. Tegelijkertijd zullen minder studenten geconfronteerd worden met een ov-boete of terugvordering van studiefinanciering (basisbeurs/aanvullende beurs).

- De verwachting is dat deze keuze ten goede komt aan de kwaliteitszorg rondom verlening van graden, aangezien het soepel en efficiënt verlopen van het proces van afstuderen en diplomeren in de laatste fase van de studie in belangrijke mate bijdraagt aan het studenten belang. We verwachten dat deze keuze instellingen prikkelt om de processen te stroomlijnen en dat het geen negatieve impact heeft op de doorstroom als instellingen hun processen aanpassen.
- Als u voor deze optie kiest, dan komt de werkwijze overeen met deze binnen het mbo.

Vervolgproces

Wet- & regelgeving

- Het voorstel is om op korte termijn de diplomadatum in lagere regelgeving te expliciteren (via een wijziging van de Regeling register onderwijsdeelnemers of het daarbij horende Programma van Eisen van DUO).
- Tevens stellen we voor om, gelet op het belang van de diplomadatum en de gevolgen van uitschrijven voor de studiefinanciering (inclusief ov-reisrecht) en het collegegeldkrediet, de vastlegging van de diplomadatum in de WHW op een later moment te regelen.
- Wij denken dat vastlegging in lagere regelgeving, een kamerbrief en een brief vanuit de minister aan de instellingen voldoende is voor opvolging vanuit de instellingen.
- De uitwerking van de benodigde aanpassing volgt later.

Uitvoeringstoets en inwerkingtreding

- Uitvoeringstoets: de uitvoerbaarheid van de gekozen variant moet getoetst worden via een Uitvoeringstoets DUO en instellingen, waarna een datum van inwerkingtreding kan worden bepaald. De verwachting is dat de uitvoeringslasten voor DUO beperkt zijn.
- Inwerkingtreding: voor (een deel van) de instellingen betekent elke keuze een aanpassing van administratieve processen en een aanpassing van de werkwijze en planning van de examencommissies (inclusief aanpassingen in de Onderwijs- en Examenregelingen).
- We zullen met het veld in overleg gaan om te bepalen hoeveel tijd hiervoor nodig is. Onze verwachting is dat deze wijziging niet eerder kan dan studiejaar 2025/2026.

Overig

- De werkwijze rond de diplomadatum hangt samen met de voorwaarden rond de aanlevertermijn van inschrijf- en resultaatgegevens aan DUO (op dit moment 8 weken), met de jaarlijkse inschrijving in het hoger onderwijs (in tegenstelling tot de doorlopende inschrijving voor een opleiding in het mbo) en met de bepalingen rond inschrijving per eerste van de maand. Het is mogelijk dat in de nabije toekomst, naar aanleiding van de LLO-visie en/of de beleidsreactie op de Toekomstverkenning, ook voorstellen moeten worden gedaan om andere onderdelen van het administratieve inschrijfproces aan te passen.

Achtergrond graadverlening en uitschrijving

- De WHW regelt dat het instellingsbestuur een graad verleent aan degene die in het wetenschappelijk onderwijs met goed gevolg het afsluitend examen heeft afgelegd.

- De WHW regelt dat de examencommissie het orgaan is dat op objectieve en deskundige wijze vaststelt of een student voldoet aan de voorwaarden die de onderwijs- en examenregeling stelt ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het verkrijgen van een graad.
- Volgens de WSF2000 eindigt de aanspraak op studiefinanciering bij de uitschrijving (uitschrijfdatum) voor studenten in het hoger onderwijs. Ook voor de collegegeldrestitutie wordt gekeken naar het moment van uitschrijven.
- In praktijk wordt als uitschrijfdatum vaak de eerst volgende maand op de verschillende uitgelegde diplomadatum gebruikt. Op grond van de WHW wordt een student bij afstuderen op eigen verzoek uitgeschreven met ingang van de volgende maand. Als een student bijvoorbeeld op 14 maart aangeeft te willen worden uitschreven omdat de student zijn scriptie heeft ingeleverd, dan is de uitschrijfdatum (bij een deel van de instellingen) op basis van artikel 7.42 WHW 1 april.
- De diplomadatum wordt momenteel al wel gebruikt in de OCW-regelgeving. In de Wet register onderwijsdeelnemers is opgenomen dat instellingen gegevens aanleveren bij DUO. De Regeling onderwijsdeelnemers regelt dat instellingen hiervoor 8 weken hebben en benoemt dat de instelling o.a. 'de diplomadatum' moeten aanleveren. In het bij deze Regeling horende 'programma van eisen' is opgenomen dat instellingen aan DUO het veld 'diplomadatum' melden en daarbij een datum hanteren die in elk geval tussen de datum van de laatste onderwijsverplichting en de datum waarop de examencommissie bij elkaar komt om vast te stellen dat het examen is afgerond.
- In de praktijk hanteren instellingen (en in het geval van een aantal instellingen, faculteiten binnen dezelfde instellingen) verschillende momenten als diplomadatum:
  - o Circa de helft van de instellingen hanteert het moment waarop door of namens de examencommissie het besluit wordt genomen dat de student geslaagd is als diplomadatum. Bijvoorbeeld: een scriptieverdediging op 14 december en een bijeenkomst van de examencommissie waarin het slagen van de student wordt vastgesteld op 14 maart. Diplomadatum: 14 maart.
  - o Circa de helft van de instellingen hanteert de datum van de laatste onderwijsverplichting als moment waarop de student geslaagd is. Na die laatste onderwijsverplichting verstrijkt echter een aantal weken (vanwege nakijken en administratieve controles), waarna besloten wordt dat een student op een moment in het verleden geslaagd is. Bijvoorbeeld: een scriptieverdediging op 14 december en een bijeenkomst van de examencommissie waarin het slagen van de student wordt vastgesteld op 14 maart. Diplomadatum: 14 december.
- In het laatste geval resulteert de werkwijze in een langere periode tussen de 'diplomadatum' en de datum waarop de resultaatgegevens worden aangeleverd bij DUO.
- Verder is het zo dat in het hoger onderwijs een student zich inschrijft per studiejaar en zelf een verzoek tot uitschrijving indient. Instellingen hanteren over het algemeen een pakket van formulieren (digitaal) die de student moet indienen doen bij het afronden van de opleiding. Dit omvat het aanvragen van een diploma en het aanvragen van uitschrijvingen op het eerstvolgende moment. Bijvoorbeeld: een student levert op 14 maart zijn scriptie in, vraagt

zijn diploma aan en levert een verzoek tot uitschrijving in per eerstvolgend moment. Bij een deel van de instellingen wordt een student vervolgens op 1 april uitgeschreven, ook als het cijfer voor de scriptie later bekend wordt gemaakt. Doordat de student zelf het verzoek tot uitschrijven indient zou de student op de hoogte moeten zijn van het moment van uitschrijven na het afronden van de opleiding.

Datum
9 mei 2023

Uitkomsten verkenning UNL en VH

- UNL en de VH hebben aangegeven dat zij geen mogelijkheid zien om een door de verenigingen gedragen voorstel voor harmonisering te doen. Zij roepen u op om de ruimte die op dit moment bestaat intact te laten en de werkdruk voor instellingen niet te vergroten door (een deel van hen) een grote administratieve wijziging op te leggen.
- De instellingen geven aan dat zij de processen om weloverwogen redenen hebben ingericht en dat er niet een methode is die in het voordeel is van alle studenten. In relatie tot collegegeldrestitutie is het voor sommige studenten gunstiger wanneer de laatste onderwijsverplichting als diplomadatum wordt gehanteerd.
- De koepels geven verder aan dat de procedures helder zijn beschreven zodat studenten weten waar zij aan toe zijn.
- Deze conclusie van de koepels sluit in onze ogen niet aan op de politieke vraag uit de Kamer om iets aan de ervaren ongelijkheid te doen.